

ook alle bij elkaar. Dat er evenwel slachtoffers waren gevallen, bewees een Snorvleermuis, die doodgevroren tussen de voegen van de stenen zat. De later door ons verzamelde gegevens doen vermoeden, dat de Snorvleermuis en de Grootoor de geleden verliezen weer wisten te compenseren, maar dat door de kou de gevoelige soorten Vale vleermuis en Watervleermuis waarschijnlijk het kind van de reke-

ning zijn geworden.

Ondanks de onvermijdelijke waarnemingsfouten en de onvolledigheid van de serie waarnemingen, blijkt ons inziens uit de bovenstaande ervaringen, dat het treffen van bepaalde eenvoudige beheersmaatregelen, die met zeer beperkte financiële middelen zijn te realiseren, voor de vleermuizen bijzonder effectief kan zijn.

Broedvogel-inventarisatie van Het Rietbos

C. N. VENNEKER en J. VEEL.

Als men op een zomerse dag langs een rietveld loopt, zal men hier maar weinig vogels zien, het lijkt daardoor ook erg vogelarm. Niets is echter minder waar: na een zorgvuldige inventarisatie blijkt dat er een rijke vogelbevolking is, die gemakkelijk met broedvogelaantallen van andere biotopen kan wedijveren.

In 1966 hebben wij zo'n rietveld, Het Rietbos, met een oppervlakte van 15 ha en een lengte van 1720 m, geïnventariseerd. Het is gelegen aan het westelijke stuk van de ringvaart van de Heerhugowaard, in de gemeenten Oudorp, Koedijk en St. Pancras. Het ligt afgesloten van alle openbare wegen, het ruisende riet is daardoor een dorado van rust, welke alleen door wateroeristen af en toe wordt verstoord.

Het Rietbos wordt doorsneden door een dijkje dat de scheiding vormt tussen twee biotopen, die verder met „A” en „B” zullen worden aangeduid. Het gedeelte „A” is vrij droog. Het Riet wordt hier en daar afgewisseld met Valeriaan, Harig wilge-roosje, Moerasmelkdistel, alsmede enkele wilgestruiken. De zeer rijke onderbegroeiing bestaat uit een keur van moerasplanten, zoals Watermunt, Waternavel, Pen-

ningkruid, Rietorchis, Veenmossen, etc. Het gedeelte „B” ligt ongeveer 1 meter lager en staat daardoor gewoonlijk onder water. Hierin groeit bijna uitsluitend Riet met hier en daar een groepje lisdodden. De lengte van het Riet varieert van 1 tot 3,5 m.

Het terrein wordt gepacht van de Provinciale Waterstaat. 's Winters wordt het Riet door de pachter, de heer Reus, gemaaid. Wij danken hem vriendelijk voor de toestemming het gebied te inventariseren. Tijdens het inventariseren van de broedvogels hebben wij regelmatig de zangposten van de mannetjes in kaart gebracht. De paaltjes die met een onderlinge afstand van 100 meter langs beide zijden van Het Rietbos staan, dienden als oriëntatie-punten.

Het vaststellen van het aantal broedvogels in een rietveld behoort tot een lastige opgave, en de steeds alarmerende weidevogels helpen je bepaald niet. Vooral de Grutto's, die vaak hun jongen op de aangrenzende dijk hadden lopen, zorgden voor een luidruchtige escorte. Waterrallen, met hun verborgen levenswijze en veelvoud aan geluiden, zijn niet gemakke-

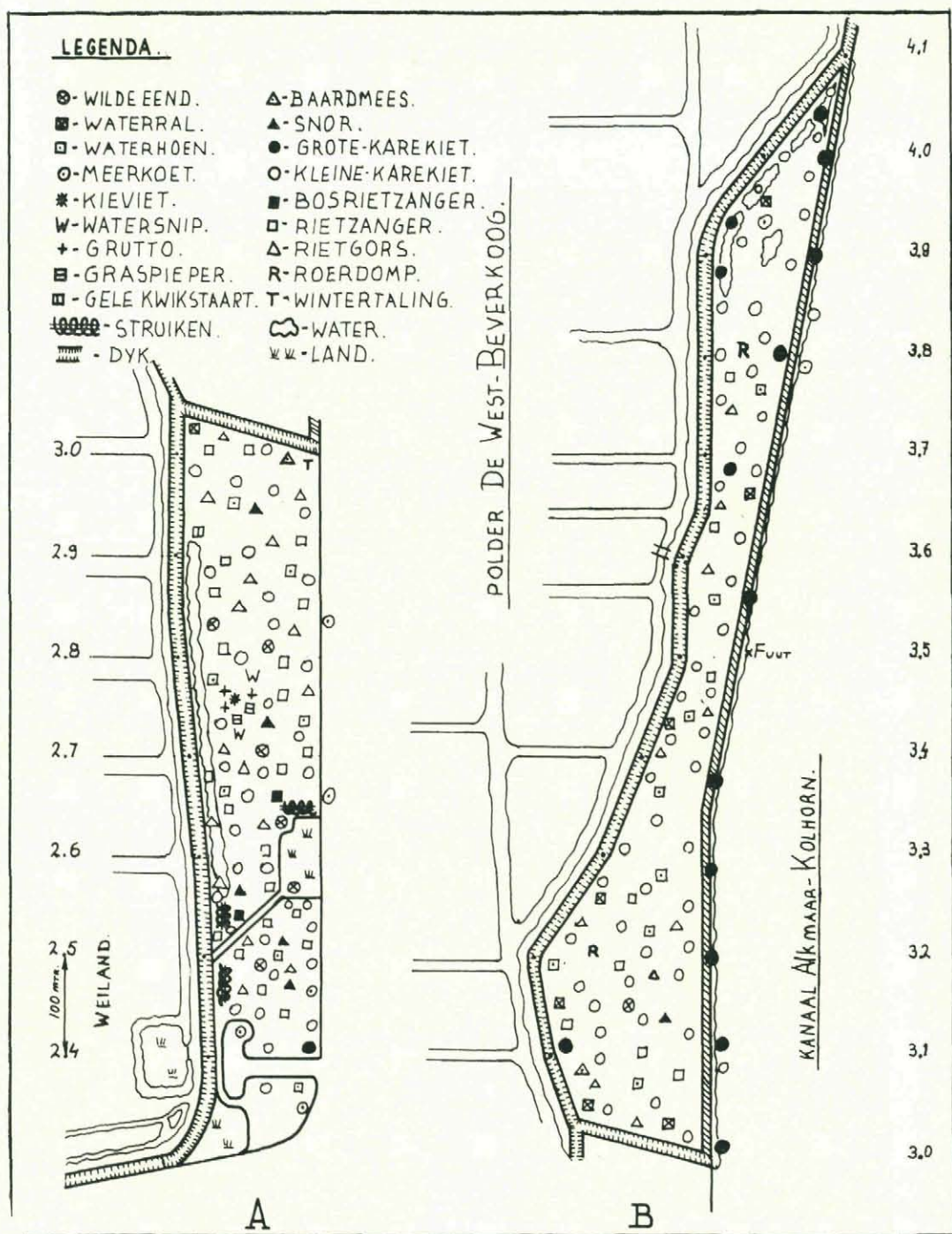

Fig. 1. Het Rietbos te Oudorp. Een inventarisatie van de broedvogels.

lijk te tellen. De broedgevallen hebben we in een systematische lijst samengevat en ingedeeld in: „droog” gedeelte A en „nat” gedeelte B (tabel 1).

Van de soorten die op beide stukken broedden zullen we het aantal paren per

ha van ieder stuk nog even apart in een tabel samenvatten, zodat een beter inzicht kan worden verkregen van een eventuele voorkeur voor een nat of een droog biotoop (tabel 2). De overige soorten blijken een uitgesproken voorkeur voor één der beide

Tabel 1. Broedgevallen, ingedeeld naar droog en nat gedeelte.

Soort	A „droog”	B „nat”	totaal	aantal paren/ha	populatie-dichtheid
Fuut	—	—	1	0,06	15,00
Roerdomp	—	2	2	0,13	7,50
Wilde eend	6	1	7	0,46	2,14
Wintertaling	1	—	1	0,06	15,00
Waterral	1	7	8	0,53	1,87
Waterhoen	7	8	15	1,00	1,00
Meerkoet	5	2	7	0,46	2,14
Kievit	1	—	1	0,46	15,00
Watersnip	2	—	2	0,13	7,50
Grutto	3	—	3	0,20	5,00
Koekoek	—	—	1	0,06	15,00
Graspieper	1	—	1	0,46	15,00
Baardmees	1	1	2	0,13	7,50
Snor	5	1	6	0,40	2,50
Grote karekiet	1	14	15	1,00	1,00
Kleine karekiet	34	53	87	5,80	0,17
Bosrietzanger	2	—	2	0,13	7,50
Rietzanger	24	8	32	2,13	0,46
Gele kwikstaart	1	—	1	0,06	15,00
Rietgors	16	9	25	1,66	0,66
Totaal	111	106	219	14,60	0,068

Met de populatiedichtheid wordt bedoeld de oppervlakte in ha die beschikbaar is voor 1 paar van 1 soort.

Tabel 2. Eventuele voorkeur voor „droog” of „nat” gedeelte van de soorten, die in beide gedeelten broeden.

Soort	A, „droog” 6,7 ha	aantal paar/ha	B, „nat” 8,3 ha	aantal paar/ha
Wilde eend	6	0,89	1	0,12
Waterral	1	0,14	7	0,84
Waterhoen	7	1,04	8	0,96
Meerkoet	5	0,75	2	0,24
Baardmees	1	0,14	1	0,12
Snor	5	0,75	1	0,12
Grote karekiet	1	0,14	14	1,67
Kleine karekiet	34	5,07	53	6,38
Rietzanger	24	3,58	8	0,96
Rietgors	16	2,38	9	1,08

biotopen te hebben. De weidevogels, broedden uiteraard op het droge gedeelte. Dat een soort als de Roerdomp op het natte gedeelte broedde, wil het geenszins zeggen, dat hij op plaatsen waar geen „riet in water” is, niet zou broeden.

Het gemiddelde aantal vogels per ha, dat hier gevonden werd, kan men niet als maatstaf nemen voor elke andere plaats waar riet staat. Vooral bij de Kleine karkiet kan de dichtheid in smalle rietstroken en kleine rietveldjes, vooral die welke in de loop der jaren steeds kleiner geworden zijn, enorm oplopen.

Zoals zovele rietgebieden is ook Het Rietbos een belangrijke pleisterplaats voor vele vogels op doortrek. Daar de meeste doortrekkers in het riet verborgen zitten, en geen of weinig geluid laten horen, ontgaan ze ons meestal. De heer Boer ving met ons enige van deze doortrekkers ten behoeve van het ringonderzoek. Dit waren o.a. Blauwborsten, Waterrietzangers, Fittissen, een Paapje, een Grasmus en de subsp. *fulvescens* van de Tjiftjaf. Boven dien zagen we nog een Roodborsttapuit.

Ook als slaapplaats is Het Rietbos van betekenis. Het is een imposant gezicht om op een winteravond duizenden Spreeuwen uit de hele omtrek, in wolken tegelijk, in het riet te zien „duikelen”. Een totaal van 600.000 op hoogtijdagen is geen zeldzaamheid. Ook slapen hier nog Boeren- en Oeverzwaluwen.

Dan tot slot nog even de Zwarte stern. In sommige jaren vestigde deze zich tussen het riet. Zo was er in 1965 een kolonie van ongeveer 15 paar. Het behandelde gebied te Oudorp vormt tezamen met andere rietvelden in Noordholland misschien wel de laatste rustcentra voor sommige trekvogels in het verkavelde en geurbaniseerde poldergebied. De opvallende dichtheid van Grote- en Kleine karkiet, rietvogels bij uitstek, moet hier misschien gezien worden als een bewijs dat er rietvelden te kort zijn. Daarom is elk rietgebied van redelijke omvang, vooral voor rietvogels, van essentieel belang. Behoud en bescherming van deze gebieden is belangrijker dan men misschien wel denkt.

De Tamme kastanje in de Kaapse Bossen

C. SIPKES.

In De Levende Natuur van september 1966 roert Prof. Westhoff een interessant geval aan: die eenzame Tamme kastanje met rijkere vegetatie eronder en één Breedbladige wespenorchis, die verder in de omgeving ontbreekt.

Zo zien we weer dat in sommige gevallen exoten bij kunnen dragen tot „completering” van onze flora. Zonder tot een positieve conclusie te komen acht de schrijver een verband met dieren, ev. Reeën die door de kastanje aangelokt zouden wor-

den, wat dan weer die afwijkende vegetatie veroorzaakt zou kunnen hebben, niet onmogelijk.

Hier in de duinen zijn analoge gevallen. Waar Konijnen hun vaste plekken hebben, waar ze urineren, is de vegetatie donkerder en staan er meer lage grassen. Waar onder geboomte plotseling veel brandnetels staan komen extra veel vogels (soms is het een reigerkolonie) en vallen stikstofplanten als Hondsdraf en Drienerfmuur op. Die vogelmest brengt ook kalk in de grond,